

У 1907 році Василя Федотовича обрали опікуном Боярської школи бджільництва. У 1914 році за власний кошт Ващенко В.Ф. збудував для неї двоповерховий навчальний корпус та механічну майстерню, в якій учні власноруч виготовляли вулики, пасічницький інвентар, переробляли вошину. Потім, його обрали головою шкільного комітету. До останніх днів свого життя Василь Федотович опікувався школою, приділяв значну увагу її розвитку та організації дієвого навчального процесу [1].

Ващенко В.Ф. неодноразово приймав участь у роботі Всеросійських з'їздів пасічників (у 1911 та 1913 роках): виступав з доповідями, брав участь у виставках [2].

Василь Федотович був організатором та учасником багатьох виставок, з'їздів бджільництва, ярмарків. Так, у 1913 році на Всеросійській виставці бджільництва, де він був головою відділу бджільництва, за власний кошт збудував цілий павільйон.

Завдяки своїй любові до крилатих трудівниць, наполегливій праці та незламній силі волі Василь Федотович зумів довести, що бджільництво – це невід'ємна частина сільського господарства, яка за вмілого господарювання може принести значний прибуток.

Ім'я нашого славетного земляка занесено до Енциклопедії сучасної України та Виробничої енциклопедії бджільництва. І сьогодні його методи пасічникування описуються в фаховій літературі.

18 травня 1918 року у Києві перестало битися серце одного з найвидатніших діячів українського бджільництва...

Література

1. Ващенко Василь Федотович// Енциклопедія сучасної України. Т. 4. – К.: 2005. – С. 169.
2. Самородов В. Основоположник сучасного українського бджолярства/ В. Самородов// Зоря Полтавщини. – 2009. – 9 січня.
3. Сидоровський Я. Василь Федорович Ващенко// Я. Сидоровський// Український пасічник. – № 6. – 2008. – С. 33 – 34.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН А.П. КАРИШИНА

Самусенко Ю.В. (м. Полтава, Україна)

Хороший учитель рождает хороших учеников.

М.В. Остроградский

Двадцять п'ять років тому пішов із життя Андрій Потапович Каришина. Але пам'ять про нього живе і таке враження, що вона буде жити вічно. Здавалось би: звичайний кандидат наук, доцент, декан факультету одного з провінційних вишив. Якими чарами володіла ця людина, що через чверть століття люди з великою теплою згадують її, дякують їй за те, що вона зробила для них.

У 1987 році, після того як Андрій Потапович покинув життя, його учні вирішили якимось чином зберегти пам'ять про свого вчителя — створити меморіальну кімнату А.П. Каришина, започаткувати науково-практичну конференцію, яка би носила його ім'я. Те, що було для вихованців Каришина цілком очевидним не зрозуміли деякі керівні особи. Проректор з наукової роботи у той час, доктор наук, професор висловив невдоволення: "З якої статі такі почесті звичайному доценту? Він же не Нобелівський лауреат". Однак відомо дуже мало таких Нобелівських лауреатів, добра пам'ять про котрих жила би так довго в серцях великої кількості людей. Це добре розумів ректор І.А. Зяюн,

завдяки особистому втручанню якого кафедри хімії вдалось реалізувати свої задуми. На факультеті сьогодні існує меморіальна аудиторія А.П. Каришина і щорічно у травні місяці проводиться науково-практична конференція "Каришинські читання", яка в останні роки набула статусу Міжнародної. На батьківщині Андрія Потаповича, в Шишаках названо вулицю його ім'ям, встановлено пам'ятний знак. До 100-річчя з дня народження А.П. Каришина підготовлена і видана книга "Слово про Вчителя", авторами якої є десятки випускників природничого факультету різних років, його колеги з інших факультетів, люди, які близько знали цю людину. Ніхто не примушував цих людей писати спогади, називати ласкаво свого Вчителя "батьком", "дідом", висловлювати йому свою шану і любов через два з половиною десятиліття після його смерті.

У чому же полягає феномен А.П. Каришина?

Насамперед — це велика любов і повага до людей. При всій своїй вимогливості, іноді навіть жорсткості Андрій Потапович все робив для блага своїх студентів. Він міг іноді підвищити голос, вжити різкості, але ніхто ніколи не ображався на нього, бо всі прекрасно розуміли, що він правий і хоче тобі добра. Він вимагав від кожного студента повної віддачі у навчанні і надавав матеріальну допомогу тим, хто в ній потребував. Був час, коли ніхто із студентів природничого факультету не одержував підвищену стипендію у повному обсязі, бо частину свої надбавки за успішне навчання вони віддавали тим малозабезпеченим студентам, які з певних причин стипендії не одержували зовсім. Це робилося на прохання А.П. Каришина і ніхто не заперечував. Кожний зі студентів міг одержати у Андрія Потаповича пораду і будь-якої проблеми (у тому числі і з особистого життя). Він допомагав студентам налагоджувати свій побут, слідкував за станом їх здоров'я. Особливу увагу А.П. Каришин приділяв студентам із незаможних сільських родин. Таким у першу чергу надавався гуртожиток, надавалась у разі необхідності матеріальна допомога.

У деяких випадках А.П. Каришин сам вдавався до лікування деяких хвороб студентів (радикуліт, опіки шкіри і нежить) ліками, які він готував за своїм рецептом. Не бути байдужим до чужого горя він вчив і своїх студентів.

Скільки своїх власних коштів А.П. Каришин вклав у базу для проходження польової практики "Лучки"! Якщо він залучав студентів до роботи в Лучках у вихідні дні, він повністю забезпечував їх харчуванням за свій власний рахунок.

Одночасно з любов'ю Андрій Потапович проявляв до студентів і своїх колег вимогливість. Він вимагав від них, насамперед, сумлінного виконання своїх обов'язків. Від викладачів — добре навчати і виховувати студентів, від студентів — добре навчатися, не порушувати трудову дисципліну і не цуратися суспільно-корисної праці. Він не терпів хитрунів, ледарів, підлабузників. Він ніколи не загравав із студентами, не прагнув їм сподобатися. Якщо в цьому була необхідність він піддавав таких студентів різкій критиці на зборах факультету, та окремих випадках викликав їх на розмову до свого кабінету.

Характерними рисами А.П. Каришина були виключна чесність і принципиовість. Чесність проявлялась у Андрія Потаповича в усьому. Нікому не могло навіть прийти в голову запропонувати А.П. Каришину хабара, просити у нього для себе якісь особливі привілеї тощо. Він дуже принципово ставився до оцінювання знань, одержаних студентами під час навчання. Ніколи не ставив завищених оцінок для того, щоб факультет одержав похвалу ректорату за високу успішність. Ніколи не приховував неприємні випадки, які хоч і рідко але траплялись у житті факультету. У кожному такому випадку він дуже ретельно розбирався для того, щоб прийняти єдине правильне і справедливе рішення.

Його чесність і принципиовість проявлялись у повній мірі під час наукових досліджень. Він ніколи не дозволяв собі підтасовувати факти, небайдливо ставився до визначення фізико-хімічних констант тощо. До цього він привчав і нас — своїх учнів. А.П. Каришин ніколи не друкував результати своїх дослі-

джен, якщо у нього були хоч найменші сумніви щодо достовірності цих результатів. За це він заслужив повагу наукової громадськості не тільки в межах України, але і далеко за її межами.

Про працелюбність Андрія Потаповича в інституті складали легенди. Він завжди приходив на роботу першим і уходив останнім. У вихідні дні, коли більшість викладачів і студентів відпочивала Андрій Потапович з невеликою групою ентузіастів працював на факультетській базі в Лучках. Роботи були різні: на будівництві, в городі, в саду тощо. А.П. Каришин не тільки керував цими роботами, але брав безпосередню участь в них, своїм прикладом надихаючи студентів на сумлінну працю. І це тоді, коли йому вже було за 70 !

Протягом всього свого трудового стажу Андрій Потапович ніколи не був у відпустці. Оскільки факультет був невеликий, йому як деканові заступник був не призначений. Навчальний рік закінчувався у липні, але до середини липня продовжувалась ще польова практика студентів у Лучках. Із середини липня розпочиналась вступна кампанія, та першого вересня — новий навчальний рік. І так із року в рік. Відпочивати було ніколи, але ми ніколи не чули від А.П. Каришина скарг і невдоволень. Це було його життя!!

Студенти, перед очима яких був такий приклад просто не могли хитрувати, ухилятися від суспільно-корисної праці, порушувати трудову і навчальну дисципліну. На факультеті складалась атмосфера поваги до праці, до здобування знань, що і обумовлювало постійну першість природничого факультету в навчанні.

Багато випускників природничого факультету досягли певних успіхів у житті, користуються заслуженою повагою своїх колег і учнів. Про них можна з упевненістю сказати: "Це особистість". Але ця особистість роками формувалась колективом викладачів факультету, який очолював А.П. Каришин. Для більшості студентів взірцем був їх декан. У статті "Три элемента школы" відомий російський педагог К.Д. Ушинський писав: *"В воспитании все должно основываться на личности воспитателя, потому что воспитательная сила изливается только из живого источника человеческой личности. Никакие уставы и программы, никакой искусственный организм заведения, как бы хитро он ни был придуман, не может заменить личности в деле воспитания... Без личного непосредственного влияния воспитателя на воспитанника истинное воспитание, проникающее в характер, невозможно. Только личность может действовать на развитие и определение личности, только характером можно образовать характер"* [1].

Такий педагогіці не можна навчити. Вона з'являється як наслідок власних переконань людини, на основі комплексу її морально-психологічних якостей. У процесі виховання не стільки важливі теоретичні постулати, скільки вміння вихователя позитивно впливати на своїх учнів. У статті "О пользе педагогической литературы" К.Д. Ушинський писав: *Ни медицина, ни педагогика не могут быть названы науками в строгом смысле этого слова. Ни той, ни другой нельзя выучиться как выучиваются математике, астрономии, химии, анатомии и физиологии и пр. (Они требуют еще и умения приложить эти знания к делу)* [2].

А.П. Каришин виховував студентів на власному прикладі. Виховував всім своїм життям, своїм відношенням до людей, до справи, якій він служив.

Для того щоб у майбутньому мати таких педагогів якнайбільше, слід прислухатись до порад всевітньо відомого вченого-хіміка Д.І. Менделєєва, який писав: *К педагогическому делу надо призывать, как к делу морскому, медицинскому или тому подобным, не тех, которые стремятся только обеспечить свою жизнь, а тех, которые чувствуют к этому делу и к науке сознательное призвание и предчувствуют в нем свое удовлетворение, понимая общую народную надобность* [3].

Література

1. Ушинский К.Д. Три элемента школы / К.Д. Ушинский. Собр.соч.: В 11-ти т. — М.: Изд-во АПН, 1948, Т. 2. — С. 64.
2. Ушинский К.Д. О пользе педагогической литературы / К.Д. Ушинский. Избр. пед. сочинения: В 6 т. — М.: «Просвещение», 1988, Т. 1. — С.165
3. Менделеев Д.И. Проект училища наставников / Д.И. Менделеев. Собр. соч.: В 25 т. — Л.,М.: Изд. АН СССР, 1934-1954, Т. 23. — С. 236.